

[illegible]

що вони ризикують не стати ніколи тією тривалою і неварушимою річю, якою повинна бути границя кожної нації..."

Згадавши, який наважний і наглядний характер провізоричності, який був його в очі при кожному переході через польсько-радянські границі станції, граф Сфорца переходить до Східної Галичини, з якою, каже він, "Польща поводиться наче з колонією, чи навіть гірше — наче з Ірландією перед Гомрулем", і пише:

"Коли Англії не повелось приєднати Ірландію, то сміливо можна здогадатись, що Польща не пригне українців. Коли хто знає — як я думаю, що знаю — страшенну могутність нашої опору цього народу, його господарську активність, його моральну силу — українці єдині славяни, які не запиваються алкоголем — той певний, що Варшаві ніколи не вдасться толкати ці чотири мільйони людей, ворожих і мовчазних..."

В порівнянні з галицько-українським питанням живе і німецьке питання в Польщі виступає італійському політикуві "розмірно легким" до пологоти — "з помітю трішки волі і толеранції". Натомість щодо українського питання, то гр. Сфорца, не бачить можливості мирової розв'язки. Як царська Росія не зуміла арусифікувати поляків, а Бісмарк їх згерманізувати, так і...

...при насильному пануванні Дефензиви, всі українці творять великанське (gigantesque) таємне товариство для відпору..."

"В боротьбі за визволення Польщі Пилсудський був одним з найслабших і синів. І воно ще безглуздіше навіть ніж сумне, коли він бачимо, як нація, що стільки протерпіла, від гнету, сама перемінилася в гнобителя".

На погляд автора тільки "політика толеранції і широкої автономії, могла би вирятувати Польщу. Глава кінчиться увагою:

"Всі справжні прихильники Польщі розуміють, що вона повоюється Совітів і зброїться; однак вони бажають, щоб вона не забула науки царської Росії".

III

Чи вільно вашому співробітнику зробити на закінчення цього реферату одно особисте признание? Коли так, то признаємося, що давно вже ми не читали нічого з таким зворушенням, з таким внутрішнім потрясінням, з такою гордою радістю, як ті рядки міркувань італійського письменника, що їх ми вище означили курсивом. Чи признається, що сльози напльали в очі і зачепили на хвилину друковані рядки французького тексту? Чому ні?

Цих кілька коротких, сухих та як дуже точних помічень шляхотного чужинця наче заклятням чарівника викликали в душі нашого брата

галичанина свідомість тієї безодні кривд, болів і приниження, яких зазнав галицька вітка нашого племені від злих пів тисячі років, від того походу Казимира "Великого" на Червону Русь, від якого аж до нинішнього дня тягнеться неволя, виснаження, затоптування нашого народу. Ми ніколи не бачили племя в Європі, наші селяни недоїдають, їх жінки не мають чим годувати дітей своїх, нема в нас буквально десятки людей, на багато мільйонів, болей приблизно заможних, не то вже багатих. Ми жебраки на своїй землі, такі неймовірні прохачі на чужині, що сторонні зрозуміти не в силі нашого голодартства і думають, буває, що ми такі вже чорно скупі. А коли ми жалкуємося, і коли, залишаючи на боці відрухи самодостойнства, ми віднаваємося до противників наче люди до людей, то чуємо тільки вигукі наруги — ті, як почув М. Рудницька, коли жалкувалася на нищення наших шкіл; які почув Олесницький, коли притавив противників його зобов'язання, прийняті в міжнародних договорах; які нарешті почув Лупський, коли викладав високому соймові жади наші. Все те промигнуло перед душею нашого брата. Тай в туж мить і виринуло в ній освободжуюче, ликуєче почування гордості:

почування гордості на твердість нашого племені у відстоюванні своїх прав до рідної землі;

почування гордості на ту мураліну "господарську активність" нашого племені, убогу, преубогу капіталами та такою багату, пребагату елементами солідарності, чесності, самодисципліни, що чужинець перед нею ставив чого і відкидав в ній щось одинокі, щось небувале в світі, що свідчить про небуденну внутрішню кріпкість і надійність нашого племені;

почування гордості на тих селян, тих спадкоємців, тих вірних трудівників наших, що по сестням сіл перевели бойкот алкоголю — явище безприкрасне в славянському світі;

той почування гордості на той одночасно стихійний і вирозумований патріотизм нашої маси, який викликає в темного, досвідченого, стороннього свідка враження якогось невіданого "великанського таємного товариства".

І ще що вихром пронеслося в тямі нашої, коли ми читали стрічки графа Сфорца? Образа, гнів і досада: на тих виродів нашого народу, що ведені Каїновим прокляттям, рази законства нещасного, за гроші чужинця бігають скрізь туди по Європі, де можна пошкодити нашим зусиллям до справедливості і прав; що скрізь, де прогові треба, підставляють нам ноги як не знають, то потайки, підступно; що скрізь "аріаються" Галичини і скрізь "дезінтересуються" від неї. О. Каїнові нащадки!

С. Заліський.

Ткацький промисл у Польщі.

II

(Білосток — царство шмат. — Експорт до Англії і вивозові премії. — Наслідки знижки фунта. — Становище нашої кооперації.)

Противенством аристократичного Бельська в демократичний Білосток, хоч бранижа в них однакова. Сміло можна сказати, що Білосток — це царство шмат, наших рідних і заграничних. Без шмат Білосток перестав би існувати як промисловий осередок. З цілого світу стягають сюди різні шмати, тут їх перуть, деруть, додають де-що свіжої вовни і виробляють з них пряжу, ну й... чисто вовняні матеріали. Запалите таке полокно, воно зашкварчить, аж у носі крутить — ніби чиста вовна, а носється але, бо зроблене зі старих шмат, вовна пірвана, коротка, не держиться куди і тому розлітається.

Вовняні шмати, як знаємо, йдуть на шапір, з них вже жалких матеріалів не виробляють. Зате використовують усілякі відпадки бавовни, їх прядуть і виробляють з них найдешевші роди полотен (т. зв. "нігоньові"). Полотна ті йдуть масово передовсім на покривала для мерців до домовин, бо в пошениі скоро розлітаються.

Однак показується, що й шмат шматі не

рівня. Найліпші шмати приходять з країв, де суцільність добре ситувана, культурна, не зношується до семи лат, а раз-у-раз змінює свої еллі. Такими "делегантами" є видні швайцарці, їх шмати зараховуються до найвищої класи.

Дешеві білостоцькі вироби довгий і швидко зношені (цайги, штрукси) заливають не тільки внутрішній ринок, але мають також великий збут за границею. В останніх часах заграничні ринки збуту почали корчитися, зате майже 90 пр. цих виробів спрямовано до Англії у вигляді чи то матеріалу, чи то вже готових убогів, призначених, очевидно, не для англійських джентельменів, і для робітників і даліше для англійських кознів. Неладно, перед знижкою фунта, також у нашій пресі згадувалося про протест англійських робітників проти ввозу з Польщі дешевої конфекції і то по ціні, за яку в Англії ніхто не міг бачити навіть самого конфекціонування, не гадаючи вже про матеріал.

Такий наглий аріст збуту тих товарів до Ан-

ФЕЙЛЕТОН "ДІЛА" З 20. ЛИСТОПАДУ 1931.

Е. КРАН.

3)

Шляхами мистецької еволюції кіна.

Наслідки реформи Гріфіта. — Роля першопляннівки. — Методи монтажу.

Першопляннова знімка, вперше застосована Гріфітом у його "Народинах народу", стала миттю серцем кіна; дехто спочатку закидував їй неприродність побільшення та практика небезпечно виявила, що ця "хиба" саме найбільша прикмета першопляннівки. Побільшення заповнює екран одним мотивом, звужує глядачеві поле бачення, а тим самим приневолює його дивитися в даний момент на те, що автор-режисер уважає найцікавішим.

Наслідки ніби невеличкої Гріфітової реформи просто неочинені. Першопляннове побільшення вже по своїй природі має характер аналітичної знімки, а завдяки ньому на місце хаосу прийшла у фільмі глибока мистецька та психологічна аналіза. Першопляннівка видала написові керму акції та віддала її в руки образу, який став себе пояснювати. Вона надала кінові своєрідний стиль т. зв. кіновий і кінову індивідуальність, звела фаблу в користь диалектики дрібниць, актора приневолюла до спокійної, зосередженої гри (за гаслом: "мінімум жесту, максимум експресії") дала почин т. зв. психологічній фільмі. Вона зробила кіно мистецем реалізму, театрального наслідувача — мистецтвом реального життя.

Першопляннова знімка — не згадуючи плеєр — це перший самостійний здобуток кіна, перше рідне слово в мистецькому словнику Великого Німого. Своєрідний спосіб експресії, чужодний іншим мистецтвам. З його винаходом кіно перестало бути "кінном", а літературно-театральною стежкою сходило на свої шляхи — вповні автономізується. "Народина народу" стали народинами справжньої мистецької фільми, а Гріфіт батьком нової Муди означеної цифрою № X.

Першопляннівка завела в досі одиоманітному кіні незвичайну різноманітність знімок: між далекими (Fern- und Totalaufnahmen) розкинула шедрою рукою таке число близьких (Einzel- und Grossaufnahmen), що зайшла необхідність порядкувати їх, згідно з правилами кінової естетики. Перед "німою" Музою виринуло завдання чисто "синтактичне": поодинокі образи-слова скласти в гарні "оптичні речення" — суцільні змістом (дьогікою) та настроєм, а при цьому музичні своїм "зоровим ритмом". Давніше режисер кермуючи фільмом komponувал лише поодинокі знімки-образи, які опісля склеювали зі собою, не вважаючи дуже на те, чи склад знімок по мистецькому доцільний; відтепер на режисера, як творця фільми, спадає ще один обов'язок: змонтувати свій твір, т. зв. із знімок komponувати фільмову цілість. Нині кожна фільма переходить обі композиції (картинну на матівці знімкового апарату та монтажу під ножицями режисера). Слід зазначити, що друга, себто монтаж так само рішає про мистецьку вартість фільми, як і перша. Як вартість поеми залежить "лише" від добору й ритму поодиноких слів, так і мистецькість фільми залежить "тільки" від складу добору та черги поодиноких знімок. Ножиці мусять рішити все: які знімки кинути і які залишити, які скоротити, відрізати, які розрізати на частини, в якому порядку склеювати їх із собою. При монтажному столі похилений над кількометрами плівки мусить режисер ніколи й цілими місяцями важко працювати, боротися в собі з мистецькими проблемами та сумнівами.

Годі тут подати правила монтажу; вони є тайною, даром спеціального кінового таланту, як свобода рим є даром поетичного хисту. Треба жити з екраном, щоб відчувати, як хвилює кров у його бючках та як тремтять його "нерви".

Монтаж рішає про два "артистичні моменти" кінознімки: льокальний і темпоральний — інакше сказавши, про її місце (між іншими образами) та часову вартість; залежно від довжини, яку їй вимірюють режисерські ножиці, вона може

довше або коротше тривати на екрані. А що дрібні частини секунди грають у фільмі велику ролю, з цього видно, як прецизійно мусить режисер при монтажі обчислювати метраж кожної картини, майже кожного кадру зокрема.

На прикладах зрозуміємо, наскільки згадані моменти рішають про мистецький ефект даної знімки.

"Военний порт Тульон... Панцирник "Альма"... Національне французьке свято: 14 липня... На кораблі масковий бал..."

Небавом — вибух світової війни... Радіо-приказ... Ніччю "Альма" підносить якорі й виходить в море... Мерехтять місяць на хвилях... Несподівана стріча з ворогом... Торпеда... "Альма" тоне... над нею замикаються чорні води. На плесі знов місяць розстелює свої золоті килими.

А там, де був панцирник — біла, балаз маска... Глузливо колишеться на гробовій безодні..."

Якби та маска плавала по морі грохот скоріше, напр. підчас балу впала з панцирника у воду, враження було би куди слабше. Режисер Барончеллі монтуючи фільму "Варта" вклав картини з маскою на волі в другому місці — і тим відразу подвоїв ефект.

Подібно й часова вартість знімок мусить бути дбайливо обчислена; коли напр. в еротичних сценах поодинокі картини довго держаться на екрані (іноді навіть 20 секунд), то в багатьох лістиних тільки блимають перед очима глядача, скачуть скоро, обривисто в своєрідному новому vivace staccato.

Довжина кінознімки споріднила фільму з музикою; як у царстві тонів, так і тут маємо оптичні ноти-картини: цілі, подвоєнні, четверні, вісімки, шіснастки — залежно від часу тривання даного образу. Кіно теж має свої такти, й павзи (є ними написи, або чорні вставки "сліпої" плівки) та свої темпа; чим для фортеп'яну педал, тим для нього "soft-focus" (м'яка знімка), який розливає гострі обриси картини. (Позначення в дужках)

3 життя наших установ.

Звичайні загальні збори видавничої кооперативи „Червона Калина“.

У вівторок, 17. листопада ц. р., відбулися в залі „Української Бесіди“ десяти з черги звичайні загальні збори рухливої видавничої кооперативи „Червона Калина“. Проводив зборами голова Надзірної Ради кооп-ви д-р Степан Шухевич, секретарював член Надз. Ради д-р Шуровський.

Звіт з діяльності за минулий діловий рік складали голова Надз. Ради при відкритті зборів, потім директори Постолок і Навроцький. Звіт Контрольної Комісії разом з внесенням на уділення абсолюторії уступаючій Управі складав пос. Матчак. На зборах відчитано також обширний звіт із переведеної Ревізійним Союзом Українських Кооператив рев-зії діяльності кооперативи.

Дискусії над звітом, можна сказати, не було. Бо ті, що забирали слово над звіт, фактично висловлювали тільки побажання до Управи. Зате цікавішими були деякі запити, на які давали висвітлення члени Управи. Між іншим дуже кольоритно мотивував потребу деяких уже виданих кооперативних книжок директор і одночасно редактор видавництва „Червона Калина“ Лев Лепкий. Присутні, як завжди з ним буває, слухали його слів з інтересом та приємністю, бо чарували дотепно.

Тяжкі економічні обставини, як вийшло з усіх звітів, не могли поминати зовсім і „Червоні Калини“. Кольпортажа книжки стрінула на своєму шляху немалі труднощі. А найважливішою з них нестача готівки в консулента книжки. „Черв. Калині“ винні в краю за книжки поверх півсотні тисяч зол. Одне, не зважаючи на те, „Червона Калина“ в порівнянні з іншими нашими видавничими підприємствами пробивалась досі і тепер пробивається через кризу оборотною рукою. І ця обставина найвідрадіша в житті цієї рухливої установи.

Після звіту директорів і дискусії збори уділили Управі абсолюторію. Вибрано на внесення п. Івана Рудницького (senior) Комісія-матка (Ю. Шепарович, д-р Коновалець і д-р Кривуцький) запропонувала зборам листу кандидатів до Надз. Ради, яку всі беззастережно прийняли. Таким чином до Надз. Ради „Червоні Калини“ звійшли: д-р Ст. Шухевич, д-р Шуровський (лікар), д-р Кривуцький, інж. Лев Шепарович, пос. Матчак і мец. Ів. Рудницький.

Після вибору Надз. Рада відбула зараз же засідання, на якому вибрала дирекцію в особах директорів пп. Постолока, Навроцького і Лепкого і їх заступників пп. Тиктора і П. Пасіку. Загальні збори дирекцію затвердили.

Небезпека громадянської війни в Німеччині.

БЕРЛІН. 17. XI. ПАТ. Заповіджнє утворення спільного фронту між соціалістами і комуністами, як це виходить із дармштадської промови посла Брайтшайда, викликало в політичних колах велике враження. Із кол. зближених до соціал-демократів, зачувати, що досі не нав'язано ще безпосередніх переговорів між соціалістами і комуністами. Велику вагу прив'язують до вислідів конференції, яку мають відбутися завтра провідники соціал-демократів із канцлером Брінґом. Загально думають, що сильний зріст гітлерівського руху та повстання одного лівого фронту побільшують небезпеку швидкого вибуху громадянської війни.

Заграничні політики у французькому парламенті.

ПАРИЖ. 17. XI. ПАТ. В палаті депутатів починається сьогодні дебата над заграничною політикою. На домагання прем'єра Ляваля виділено в окрему групу 10 інтерпелляцій, що мають бути предметом нарад. Це справи переговорів у Вашингтоні, фінансової ситуації в Німеччині, роззброєння, французько-радянських взаємин, праці Союзу Народів, китайсько-японського конфлікту та вислідів конференцій в Парижі, Берліні та Лондоні. Дискусія триває майже до кінця тижня.

Китайсько-японські розходження в Союзі Народів.

ПАРИЖ 18. XI. ПАТ. Рада Союзу Народів відбула до вечора засідання без участі представників Китаю і Японії. Стверджено великі розходження в поглядах обох сторін, що заважають в максимальних домаганнях. Рада пробує устояти спільні точки. Явне засідання відбудеться аж тоді, коли погляди обох інтересованих сторін будуть достатньо зближені.

Арештування в Тернопільщині.

Слідчий відділ політичної поліції в Тернополі заарештував 17. жовтня 1931 переведення домашньої рев-зії і арештувань у кількох селах тернопільського повіту (Дичків, Красівка і Товстолуг), що їх перевела немундурована і мундурована поліція в Тернополі. Тоді арештовано 14 молодих людей, між ними одного бувшого учня VI. кл. гімназ. 17-літнього Василя Охримовича сина о. Остапа Охримовича з Дичкова, а решта селяни, майже виключно парубки. Арештовані були: 1) Михайло Гуда, 2) Володимир Гуляка, 3) Андрій Козуб, 4) Осип Козуб, 5) Петро Козуб, 6) Василь Охримович, 7) Володимир Роговський, 8) Омелян Павлусь, 9) Юрко Павлусь, 10) Мирослав Павлусь, 11) Степан Тлумачий, 12) Омелян Українець, 13) Василь Чаплинський і 14) Андрій Чикало. При рев-зії у одного з арештованих знайшли один приміряк „Сурми“. Всіх арештованих відставлено до слідчої в'язниці при окружному суді в Тернополі під замітом злочину головної зарди з §§ 58 і 59 карн. зак. через приналежність до УВО згідно до Організації Українських Націоналістів. З арештованих в останніх днях випущені на волю зі судової в'язниці в Тернополі на основі постанови слідчого судді: 1) Володимир Гуляка, 2) Мирослав Павлусь, 3) Омелян Павлусь, 4) Юрко Павлусь, 5) Степан Тлумачий, 6) Василь Чаплинський і 7) Андрій Чикало, інші в числі 7 сидять даліше ще від 17. жовтня ц. р.

Дня 6. листопада 1931. слідча політична поліція з Тернополя перевела нову п'яну рев-зії і арештувань, також під замітом злочину з §§ 58 і 59. австрійського карного закону тим разом вже не за УВО чи ОУН, але за шпирення комуністичної агітації. Найбільше рев-зії і арештувань було у великому селі Настасів, тернопільського повіту, що був досі одинокою більшою базою селюбівщини, зафарбованої комунізмом, на ціле Поділля і який один з усіх сіл в цілій тернопільській виборчій окрузі ч. 54, що обій

має якраз ціле Поділля, голосував масово при виборах у 1930 р. на селюбівську листу. З початком січня 1931. в часі різьнячої відпустки з 10. полку піхоти в Ловічу адезтирував за Збрт уроженець цього села Богдан Зауляк. Він, як бувший селюб, а офіція комуніст знайшов приміщення на Радянській Україні і авдіс зачав писати листи до своїх знайомих з часів військової служби та до своїх знайомих і ровесників в Настасові. Ті листи — писані арештою проти волі адресатів — чи радше їх адреси стали відомі поліції, котра остаточно приступила до арештування адресатів. І так арештовано 6. XI ц. р. Григорія Волосевського, столія зі Загребелі коло Тернополя і тогож дня Пилипа Кривошия, шенця з Дорофіївки коло Підволочиськ, пов. Скалат. Вони оба минулого року служили при війську з Богданом Зауляком при 10. п. п. в Ловчу і в жовтні ц. р. були з війська стало урештовані. Рівночасно арештовані під тим самим замітом слідуючі молоді люди, майже виключно сільські парубки в Настасові: 1) Микола Білах, син Івана, 2) Микола Білах, с. Минали, 3) Грицько Білах, 4) Іван Джинджуристий, 5) Іван Зауляк, 6) Михайло Ковалишин, 7) Пилип Кривошия, 8) Грицько Куріца, 9) Василь Колодія, 10) Теодор Процишин, 11) Михайло Ракотий і 12) Микола Ткач. Всі вони сидять досі у слідчій в'язниці при окружному суді в Тернополі.

У тій самій в'язниці сидять ще як окрема група два молоді, женаті і заможні селяни Савтослав Шурин з Нового Села, пов. Збарж і Онуфрій Гура з Суховець, пов. Збарж, арештовані дня 29. жовтня 1931. на донос Степана Левчука рівнож через політичну слідчу поліцію з Тернополя під замітом злочину з §§ 58 і 59 кар. зак. (приналежність до УВО чи ОУН) і за підпал в банді з §§ 166 і 167 а) карн. зак. Після поліціїного доносу оба арештовані у вересні 1930 р. мали підпалити дві стирги шпирення в Оухніах на шкоду тамошнього асесора Бенчківського.

3 манджурського боєвища.

ТОКІО, 18. XI. ПАТ. Як повідомляє агенція Райтера, ген. Маа прийняв умовини японського генерала Гоніо. Однак можливе, що ця вістка обчислена на викликання доброго враження за границею. Відповідь, яку Японія має дати Радянщині, має знову запевнювати, що японські війська не будуть йти в напрямі Ціцікару, оскільки відділи ген. Маа не причиняться до погіршення ситуації. На основі донесень з Манджурії переговори з ген. Маа перервані. Ген. Маа каже, що треба конче лишити деякі китайські відділи на півдні від східно-китайської залізничі з огляду на боротьбу з бандитизмом. На основі інших вістей ген. Маа сам переслав ультімат японським відділам, домагаючись, щоби забралися з району ріки Ноні.

ТОКІО, 18. XI. ПАТ. Агенція Райтера повідомляє, що японці зробили великий потром військам ген. Маа й переслідують їх в напрямі Ціцікару.

МУКДЕН, 18. XI. ПАТ. Як подає спеціальний кореспондент агенції Райтера, офензива японських військ проти ген. Маа-шан-шена розпочалася сьогодні вранці. В боях беруть участь всі японські війська, що знаходяться в околицях ріки Ноні.

ТОКІО, 18. XI. ПАТ. На основі інформацій з Мукдену японські війська заняли в год. 1. апол. Анг-га-клі.

Чи ви зложили листопадовий дар українським інвалідам?

Гранді в Америці.

НЮ ЙОРК, 17. XI. Т. пр. Президент Гувер прийняв в Білому Домі італійського міністра закорд. справ Гранді і відбув з ним півгодинну конференцію. Про цю розмову Гранді заявив представникам преси: „Саме в такій хвилині, як тепер, найвиразніше дається відчуття, що добробут поодиноких держав є одночасно добробутом усіх держав і що нещастя одного не може бути щастям для другого. Інтереси всіх народів зв'язані тісно зі собою“. Пізніше Гранді зложив візиту державному секретареві Стімсонові. Як за-

чувати, Зєдинєні Держави хотять порозумітися з Італією в справі співпраці на роззбройній конференції, в справі французько-італійського порозуміння щодо зброєнь на морю та бажають доповнити умову Гувера з Лявалем щодо міжнародних довгів.

На прийнятті у Стімсона міністр Гранді мав розмову зі сенатором Борагом. Становище Гранді в справі рев-зії версайського договору й анулювання репарацій та воєнних довгів є предметом дальшої вимини думок.

Справа репарацій і довгів.

ПАРИЖ 18. XI. ПАТ. Англіський міністр закордонних справ Саймон мав розмову з прем'єром Лявалем і Ф. Брюловом. Обговорюючи справу репарацій і короткочасних довгів, Саймон висловив погляди, що далеко відбігають від поглядів, висловлених свого часу Болдуїном, яких французький уряд не

міг прийняти. Однак і тепер будуть ще потрібні переговори, щоб узгодити погляди французького й англійського уряду в цій справі та узгодити основи, які обов'язують в ділянці репарацій, з проблемою приватних довгів. Справа може бути полагоджена тільки при широкій фінансовій співпраці обох держав.

Австрія перед новим державним замахом.

ВІДЕНЬ 18. XI. ПАТ. В бюджетовій комісії австрійської Національної Ради промовляв соціалістичний посол Дайтш, обговорюючи поголоски про новий державний замах, планований гаймвером. Ці поголоски повстали наслідком загідного становища австрійської владі супроти аранжерів замаху з 13. вересня

ц. р. Між іншими аранжерями було 45 чужинців, яких влада не потягнула до відповідальності. Пос. Дайтш заявив проти політичного зближення Австрії з Мадяриною та проти німецьких націоналістичних ексцесів у віденському університеті.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

мочих воростей в пашу
про купно просина оглянути матеріали
Вітальєс. Львів. Рутенського 7. напроти катедрі
577

3 кіна.

Кіно „Касіно“. Роман з поручником.

Це фільмова оперета, з оперетовим сюжетом й оперетовими ситуаціями. Боротьба московських воєнків з кавказькими повстанцями має надати героїчної закраски фільму, який не те маленьке історичне „непорозуміння“ з кавказькими відносинами, що героями завжди в там місцеві повстанці, а не приїзди москалі. Справді по мистецьки виведена сцена військового наскоку і бою. Англійську мову й пісні московських солдатів і поручників — може слухати тільки людина зі сильними нервами. Зате річ цілком байдужа, по якому співає і кого грає Льюренс Ліббет: цей артист, член Метрополітен-Опера в Нью-Йорку, має вже славу „наслідника Шаляпіна“ та володіє справді феноменальним голосом. Много партнерка — видно теж одна з кращих американських оперних артисток. Задля цієї пари варт піти фільму — послухати. (нм.)

Ширіть наш часопис!

3 судової салі.

Б. Кравців і 13 тов. перед львівським судом.

(Розправа в середу 18. ц. м. Останні свідки й внески оборони.)

В середу переслухували ще останніх двох свідків, допущених на внесок оборони, а то адвоката д-ра Муровича, в котрого якийсь час був на адвокатській практиці обв. З. Кинш та постерункового Е. Васяка, тепер в Лодзі, а передше у Львові. Йому закинули обвинувачені, що він саме підчас слідства в справі нападу під Бібркою був обвинуваченим і вимушував зізнання. Свідки ці не внесли нічого цікавого в розправу, зокрема постер. Васяк виперся ставленим йому закидів. Описав передсідник подав до відома ухвалу трибуналу, якою допустив до відчитання протоколів з переслухання постер. Васяка в справі побоїв, натомість інші внески відкинув.

Оборонець д-р Шевчук в справі обвин. Козакевичичів вносить прохання управу тюрми, де перебувала обвинувачена, які дисциплінарні карі приворозовували до неї та про самовбивство, яким пробувала покінчити з життям. Ці всі внески залягають того, щоб висвітлити її душевний розстрій, якому улягла під впливом арештування. Це й доводо її до писання безпідставних обвинувачень на себе.

Д-р Біляк просить іменем обв. Матийціва відчитати протокол зізнань кількох осіб з Войнялова, з яких суд довідається, що Матийців знав про наказ свого арештування на кілька годин наперед і міг до нього відповідно приготуватися.

Наводять кільканадцять випадків зі судової практики при тому цитує відповідні судові акти, які доказують, що недавно були випадки, що нарочно підкидано зброю або й небезпальну літературу різним невинним особам. Судові процеси виказали такі надужиття і їх звільнено. М. ін. цікавий випадок провокації стався в Станиславові, а саме розправа проти В. Дейчаковського і Шпильчака з Ямниці, яким закидували, що намовляли якогось Дм. Іваночка підіривати телеграфічні стовпи під Станиславом, виказала, що зробив все те Іваночко з намови команданта постерунку в Ямниці, щоби посадити тих свідомих громадян в тюрму. Подібний випадок має місце із згодним нападом на комісара поліції Галганевича у Станиславові та випадки підкидання зброї свідомим громадянам в селі Поршня під Львовом.

Ті всі випадки наводять на доказ, що зовсім правдоподібно є оборона Матийціва про підкинення йому „Сурми“ і вибухових матеріалів.

Д-р Шухевич долучується іменем своїх клієнтів до внесків попередника а від себе вносить покликати посла Пужака, який в теперішньому берестейському процесі зізнав про подібні провокаційні вчинки, як підкидання зброї.

Те саме роблять д-р Старосільський і д-р Ганкевич. Цей останній ставить крім того ряд внесків м. ін. на відчитання інтерпеляції сен. Черкавського в сенаті в 1925 р. в справі побоїв та звіт окремої комісії сенату, що розслідувала випадки побоїв у львівських поліцейських тюрмах. Пропонує покликати як свідка І. Поритка, директора Пов. Союзу Кооператив в Рогатині, який ствердить, що обв. Вирста в тому часі, коли, як каже акт обвин., мав бути в Рогатині, був поза цєю місцевістю на службових роз'їздах. Вінці просить відчитати книжку „Україна Ірригента“ Юл. Бачинського на доказ, що знавець радн. Івахів помилився, відмовляючи українцям визвольних змагань перед 1918 р. Тимчасом ця книжка виказує, що вони існували перед 1900 роком.

Так само вносить відчитати книжку „Паментіні“ Г. Дашинського т. II, в місцях, де є мова про експропріаційну акцію марш. Пілсудського перед світовою війною. Такі книжки читає й українська молодь і просіає тими ідеями. Пізнання цього тла є конче потрібне для суддів присяжних.

Прокуратор протриває всім внескам за винятком внеску д-ра Біляка на відчитання зі-

нань кількох осіб з Войнялова, що відносяться до обв. Матийціва.

Після відчитання тих зізнань предсідник проголосив в год. 1. в пол. закінчення доказового поступовання і відчитав 22 питання щодо вини підсудних. На загал повторюються в них ось які точки к. закону: §§ 58 ц) — держ. зрада і 134 грабіжницьке душогубство. Зокрема О. Прохницькі закидують шпівонажу, а Кордюкові і Матийцеві крім 58 § ще й злочин з динамітового зброю.

Після полудня в справі поставлених питань промовляли оборонці.

Про цю частину розправи напишемо в найближчому часі.

Вбивник дитини засуджений на 15 літ.

Львівський суд присяжних розглядав у вчорашню справу М. Бадзя, селянина з Жовківщини за отроєння 5-місячного немлябного сина. Перший раз засудили його на кару смерті. На основі касації Найвищий Суд у Варшавініс попередній присуд і зарядив нову розправу. Вислідом її був засуд обв. Бадзя на п'ятнадцять літ тяжкої тюрми. Засуд запав у вчорашню 17. ц. м. Боровив д-р М. Глушакевич.

Дописи.

МИКОЛАІВ Н. ДН. (Свято книжки). З ілюстраціями п. Козинського Миколи, секретаря чит. „Просвіти“, що є у нас душею освітньої праці і при співучасті й допоміж місцевого студентства уладила чит. „Просвіти“ в Миколаїві Н. Дн. у дні 25, 26. і 27. X. 1931 р. „Свято книжки“, по-лучене з виставою книжок. Свято почалося зкідією, в програму якої входили: реферат про значіння книжки для українського народу під сьогочасну пору, точки хорів з Розвадова і Дроговижа та оркестри місцевої чит. „Просвіти“ і деклямації. На академії було учасників дуже багато. Саму виставу, на жаль, оглянуло мало людей, хоч свято було досить розрекламоване. Це є саме найкращим доказом, яке слабе зацікавлення книжкою серед українського народу. На виставі були книжки всіх українських видавництв у краю, а також деякі видання Державного Видавництва України. Продано асього 220 книжок за квоту 195 зол.

С. М.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам для 18. XI. ц. р. за масло експортне та десертне ціна 140 зол. за літру молока 28—29 сот., літру сметани 130 зол., літру зель 680 700 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Театр ім. І. Тобілевича (Кооператива Український Театр у Львові) Салі Ремісничої Палати, Стрілецька площа 4.

19. XI. Четвер, „Лялька“ — оперета на 4. дії Орава.

20. XI. П'ятниця, „Мина Мазайло“ — комедія на 4. дії Миколи Кудіша (з репертуару Театру Березня в Харкові).

21. XI. Субота, „Ромедка“ — оперета Флаш на 3. дії.

22. XI. Неділя, понох. „Життя Паризька“ — оперета на 3. дії Оленбаха.

23. XI. Неділя, вечір, „Про що тирса шелестіла“ — пєса на 5. дії Черкасенка.

24. XI. Понеділок, „Піриання Сабінок“ — комедія на 4. дії братів Шантанів.

Великий міський театр.

Четвер 19. листопада в год. 7-30 веч. „Донжуанові вакації“.

П'ятниця 20. листопада в год. 7-30 веч. „Донжуанові вакації“.

Театр Ріжнородностей:

Четвер 19. листопада в год. 7-30 веч. „Вірна люба“.

П'ятниця 20. листопада в год. 7-30 веч. „Вірна люба“.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Світла великого міста“ (Чарлз Чаплін).

КАСІНО: „Роман із поручником“ (Льюренс Ліббет).

КОПЕРНИК: „Марлена Дітріх як Х-27“.

МІРЮСЕНЬКА: „Марлена Дітріх як Х-27“.

МІРЯЖ: „Гарольд у Ліонапарку“ „Роскош гостинності“ (Гарольд Льюїс, Бастер Кітон).

„АзЯ“ „Моря глядає котання“ та „Король джазу“.

„Піла“ „Волби над Монте Карло“.

ПІНІ: „Золотоносний ніго“.

ПАСИМ: „Чотирьох чортів“ (Джанет Гейнор) і звукова додаток.

ПРОМІЛЬ: „Струйний“ (Конр Файт).

СОНЦЕ: „Загибель Росії“.

СІНІВБ: „Серце на вулиці“ та звукова комедія.

УПАЛ: „Камбой з Монтані“, „Пат і Патахон як стрільці“.

МЕРІ: „Король Парижа“ (Іван Перович).

Програма радіо.

Субота, 21. листопада 1931.

Ляйпціг (259,3) 19-30 Пісеньки. Брно (341,7) 17-30 Танкова музика. Лондон (356,3) 20-00 Концерт. Гамбург (372,2) 16-30 Концерт. Букарешт (391,2) 19-30 Опера. Сотенс (403,3) 20-30 Концерт. Берлін (419) 19-10 Концерт. Харків (426) 15-00, 18-00, 20-00, 0-01 Концерти Рим (441,2) 21-00 Опера Гельсін. Форс (453,2) 18-30 Оперета. Лінгенберг (472,4) 20-00 Концерт. Мільно (506,8) 23-00 Танкова музика. Брюссель (508,5) 2-00 Концерт. Відень (516,4) 20-40 Оперета. Рига (524,5) 21-20 Танкова музика. Мінхен (532,9) 20-30 Веселий вечір. Будapest (550,5) 20-30 Концерт. Ленінград (1000) 18-00 Опера. Осльо (1071,4) 18-15 Народна музика. Калондборг (1153,5) 15-30 Концерт. Москва (1381) 16-00 Література. Ленінгсгаустергаузен (1634,9) 17-30 Винахідники. Париз (1724,1) 21-45 Вечір пісеньки.

Львівське радіо.

П'ятниця, 20. листопада 1931.

Львів (380,7) 11-40 Переглед краєвої преси ПАТ. 11-58 Час із Варшави. 12-10 Про погоду дня. 12-30 Господарська оповістка 15-15 3 життя польських співаків. 15-25 „Шляхи та напрямки новітньої науки природи“. 15-30 „Оборона Ченстохова“. 16-20 Виказд. 16-55 Наичанні англійської мови. 17-10 Французька революція. 17-45 Концерт. 18-50 Ісаянина. 19-15 Переглед закордонної господарської преси. 19-25 Лістування. 19-45 Радечині денник. 20-00 Музична гутірка. 20-15 Концерт. 22-30 Спортові пошани. 23-00 Танкова музика. — Грамофонові кружки: 12-15, 15-45, 16-05, 16-40, 19-40.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає.

Заходом поради Матерей і Української Бесіди відбудеться в п'ятницю дня 20. листопада 1931 р. в год. 6. вечором у сад Бесіди вичит д-ра Осипа Філіаса: „Я і що дати їсти дитині“.

ДРІВНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

АДВОКАТСЬКИЙ КАНДИДАТ з річною судовою практикою та довшою біографією, шукає місця у адвоката. — „Мета“, Кіліньського 3. „Солідний“. 878

ПОВЕРХОВИЙ ДІМ цілий або половину продам на догідних умовах. — відомість: Захаревича 1. правий партнер, двері коло водопроводу. 876

КОНЦЕРТОВИЙ ФОТЕП'ЯН, хресто-вий довгий дуже озвучено продсть „Менюшко“, Зіморевича 10. 879 1-2

З КІМНАТИ з кухнею, комфорт, старе ковчире, відступаю. — Адм. „Діло“ А. Б. 863 2-3

ЛІКАР українець просить за винагородою вказати вигідне місце осідку. — Листи слати до Адміністрації „Діло“ під „Лікар“. 877 1-2

Оголошуйтеся в найстарішій укр. щоденнику „ДІЛО“!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

ПОМИ АЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

за бл. п.

Володимира Булика

свуд мед

відправиться в церкві св. Духа при вул. Коперника, в понділок дня 23. листопада 1931 р. в год. 7. рано.

ІОВАРИШ.

Спеціаліст незуг. ветеринар, серія і залука

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

ВИДАВНИЦТВО А. М. ЕВІЛЕНКА

Berlin - Wilmersd., Landhausstrasse 40

Вийшла в світ і поступила в продаж нова книжка:

„1000 слів по англійськи“

Самонавчитель англійської мови. Найновіша й найкраща метода вивчення англійської мови.

12 зшитків 40 лекцій. 13-ий зшиток — англ.-укр. словник. В гарному футлярі.

ЦІНА 2 ДОЛ.

Пробний зшиток перші 7 лекцій виставлено безкоштовно.

Вимагайте „1000 СЛІВ“ по всіх книгарнях!